

doi <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2275>

id **Uzman Çocuk Gelişimcisi Necla AKÇALI**

id **Doç. Dr. Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ**
İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Malatya / TÜRKİYE

Citation: Akçali, N. & Ulutaş Keskinkılıç, A. (2021). Çocuk gelişimi birimine getirilen adli vaka ergenlerin umutsuzluk ve duygu düzenleme durumlarının incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(65), 124-136.

ÇOCUK GELİŞİMİ BİRİMİNE GETİRİLEN ADLİ VAKA ERGENLERİN UMUTSUZLUK VE DUYGU DÜZENLEME DURUMLARININ İNCELENMESİ¹

ÖZET

Bu araştırmada adli vakalardaki ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ve duygu düzenleme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Türkiye’de bir Eğitim Araştırma Hastanesi’nde Çocuk Gelişimi birimine getirilen 76 adli vaka ergen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Beck Umutsuzluk Ölçeği”, “Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS 20.0 programı ile yapılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Ergenlerin umutsuzluk puanlarının, ergenin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterirken; ergenin cinsiyetine, işlediği iddia edilen suçun türüne, işlediği iddia edilen suçta yalnız olup olmamasına, daha önce suça karışıp karışmadığına, aile birliğinin olup olmamasına ve ailede suç işleyen birinin olup olmamasına göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ergenlerin duygu düzenleme puanlarının, ergenin cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterirken; ergenin eğitim düzeyine, işlediği iddia edilen suçun türüne, işlediği iddia edilen suçta yalnız olup olmamasına, daha önce suça karışıp karışmadığına, aile birliğinin olup olmamasına, aile bireylerinde suç işleyen birinin olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada duygu düzenleme puanı ve umutsuzluk puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Adli vaka, duygu düzenleme, ergen, umutsuzluk.

EXAMINATION OF HOPELESSNESS AND EMOTION REGULATION JUDICIAL CASES OF TEENAGERS BROUGHT TO CHILD DEVELOPMENT UNIT

ABSTRACT

This study aims to hopelessness levels of judicial teenagers and their emotion regulation status. The study has been carried out on 76 judicial cases of teenagers brought to the Department of Child Development Unit in Educational Research Hospital in Turkey. Beck Hopelessness Scale, Emotion Regulation scale for Teenagers, and Personal Data form were used as a data collection tool. Statistical analyses of the study which was carried out with quantitative research techniques were performed through SPSS 20.02 program. Pearson Correlation Analysis is used to detect the relationship between scale points. In the whole study, the type-I error value is taken as %5 and p<0, 05 value is considered statistically significant. While hopelessness points of the teenagers show significant difference according to their education level; it is determined that it doesn't show difference regarding sex, academic success, type of the crime claimed, it's being alone or not in this crime, the involvement of any crime before, having a unity of family or not, educational level of the parents, involvement of anyone from the family in a crime. While general emotion regulation points of teenagers differ significantly regarding sex; it is stated that the emotion regulation points don't differ regarding their educational level of the teenager, its academic success, type of the crime claimed, being alone or not in the claimed crime, the involvement of any crime before, having a unity of the family, the involvement of anyone from the family in a crime. The study had found no significant relationship between the overall score of emotion regulation and score of hopelessness.

Keywords: Emotion regulation, judicial case, teenager, hopelessness.

¹ Bu araştırma, birinci araştırmacının ikinci araştırmacı danışmanlığındaki yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Ergeni suça sürükleyen sebepler; ergenin kendisine bağlı sebepler, yaşadığı ailenin sürükleyebileceği sebepler ve yaşadığı sosyal çevrenin sürükleyebileceği sebepler olarak sınıflandırılabilir. Ergenin kendisine bağlı olan sebepler, genetik faktörler, çocuğun psikososyal yaşamı, çocuğun gelişimsel durumu, gelişimsel anlamda olumsuz bir etki yaratabilecek herhangi bir madde kullanımının varlığı olarak sıralanabilir. Yaşadığı aileye bağlı olarak onu suça sürükleyebilecek sebepler ise aile birliğinin olup olmaması, ailedeki bireylerin sayısı, ailenin eğitim seviyesi, aile bireyleri arasında madde kullanımının varlığı, ailenin göç etmiş bir aile olması gibi şekilde sıralanabilir. Ergenin yaşadığı çevrenin sosyal ve ekonomik anlamda ne düzeyde olduğu, çevresindeki akranlar, gittiği okul gibi durumlar da çevrenin sürükleyebileceği sebepler olarak sıralanabilir (Tunceroğlu, 2015). Gençlik ve yetişkinlik arasındaki gelişimsel geçiş süreci manevralı ve stresli geçebilmektedir. Bu dönemde risk alma ve yenilik arama gibi sosyal davranışlarda artış görülmektedir (Spear, 2000). Ergenlikte çoğunlukla planlayıcı kapasitelerle eşleştirilmiş duygulara karşı artan bir reaktivite söz konusudur. Bununla birlikte ergenlik döneminde risk alma davranışlarına ve akran etkisine yatkınlığa yönelimin arttığı görülür (Pfeife vd., 2011). Agresif olan, şiddete meyilli davranışlar sergileyen ergen problemi, gelişmekte olan ve refah seviyesi yüksek olan ülkelerin birçoğunda görülmektedir. Aileleri, sosyal çevreleri, ergenin kendisine oldukça büyük problemler yaratabilmektedir. Bu ergenlerin bazıları aile bireylerinden birini öldürerek ya da yaralayarak, okulda ve sosyal çevresinde akranlarına zorbalık yaparak veya hırsızlık, gasp gibi suçlar için çete şeklinde örgütlenerek sayıca daha fazla insana zarar verebilecek davranışlarda bulunabilmektedir (Güler, 2010). Toplumdaki iş imkânlarının çok kısıtlı olması, gelirlerdeki dağılımın dengeli olmaması, ekonomik ve sosyal problemleri, düzenli olmayan şehirleşme, göçler, eğitsel sorunlar vb. durumlar aile bireylerinde umut düzeyinin azalmasına, sınırsız isteklerin artmasına ve suça eğilimin artmasına neden olmaktadır (Gökpinar, 2007). Ergenin gelişimsel hızı adapte olamaması, genetik sebepler, ergenin mental düzeyinin yaşına uygun olmaması gibi nedenler ergeni suça sürükleyebileceği gibi bunların yanı sıra doğru eğitim verilmemesi, sevgi ve ilgi yetersizliği de ergeni suça sürükleyebilmektedir (Peker, 1994). Başka birey ya da bireylerin kasıtlı, ihmal etmesi, tedbir almadan davranması ve dikkat etmemesi sonucunda bireyin fiziksel sağlığı veya ruh sağlığının hasta olarak nitelendirilen duruma gelmesinde adli vaka ortaya çıkmaktadır (Kavalcı, 2016; Adli Tıp Uzmanları Derneği, 1999). Ateşli silah ve patlayıcı maddelerin sebep olduğu yaralanmaların tümü, kesici, delici ve ezici yaralanmaların tümü, başka bir birey tarafından, bireyin darp edilmesi, trafik kazaları ve iş kazaları, düşmeler zehirlenmelerin hepsi, yasalara uygun olmayan maddelerin kullanımı, intihar girişimlerinin tümü, yanık vakaları, elektrik ya da yıldırım çarpma vakaları, herhangi bir şekilde vücuda yabancı cisim girmesi, işkence iddiaları, cinsel saldırı, suda boğulma, elle veya ipe boğulma, karın - göğüs tazyiki, canlıyken gömülme gibi mekanik asfiksi vakaları, şüpheli ölümlerin tümü adli vakalardandır (Kavalcı, 2016; Aksoy, Çoğlu, Ege, Günaydın, İnanıcı... & Karalı, 2017). Ergenlerde önde gelen ölüm sebeplerinden biri olan özkıyım için risk oluşturan psikolojik ve sosyal faktörlerden biri umutsuzluktur. Umutsuzluk bireyin iyi olma durumundan yoksunluğunu, bireyin isteklerinin gerçekleşmemesi ve hedeflerinin olmamasını içerir (Rutter & Behrendt, 2004). Umutsuz birey, hayatında yaşadığı olayları olumsuz bir zihinsel değerlendirme yaparak anlamlandırmaya çalışır. Şu an ve gelecek zamanla ilgili kötümser düşünce hâkim olur (Üngören & Ehtiyar, 2009). Ergenlerin eğitim hayatında yaşanan sorunlar, sınav başarısızlıkları, iş bulamama sorunu, maddi yetersizlikler, aileden ayrılması sonucu yaşadığı yalnızlık ve sosyal dayanakların yetersizliği umutsuzluk seviyesini artırmaktadır (Özmen, Dündar Erbay, Çetinkaya ve Taşkın, 2008; Tümkaya, 2005). Geleceğe umutsuzlukla bakan ergenlerin topluma uyum sağlamasının önemli bir bölümünü ise duygu düzenleme becerileri oluşturmaktadır (Phillips, Ladouceur & Drevets, 2008). Ergenler duygu düzenleme becerisini ne kadar iyi düzeyde edinirlerse, problem yaşarken o anki duyguların kontrolüne girmeyip, bu duyguları kontrol edebilme yönetimine sahip olurlar (Carol, 2009). Ergen yaş grubundaki çocuklarda erken çocukluk dönemindeki çocuklara oranla bağımsız yaşama isteği ve buna benzer bazı isteklerde artış görülmektedir. Bu istekler dikkate alındığında, isteklerin gerçekleşmeme durumu ergende stres yaratmaktadır. Bu stresin kontrol altına alınabilmesi için ergen duygularını düzenleyebilmelidir. Ergen bunu başaramazsa ruh sağlığı problemleri için risk oluşumu görülebilir (Young, Sandman & Craske, 2019). Duygu düzenleme mekanizma sistemleri doğumla birlikte işlevsel olarak olgunlaşmaz. Yaşamın ilk yıllarından itibaren ilerleyici bir şekilde olgunlaşır. Orta ergenlikten orta yetişkinliğe

kadar, duyu düzenleme stratejilerinin gelişen repertuarına paralel bir şekilde, duyu düzenleme becerilerinde gelişme görülmektedir (Thompson, 1994; Zimmerman & Ivanski, 2014). Daha büyük çocuklarda yani ergen yaş grubunda duygulanım ifadelerini kontrol etme durumu, küçük yaş grubundaki çocuklara oranla daha fazladır. Sosyalleşme süreci çocuklarda duyu bağlamının kontrolünün farklı olmasını sağlayabilmektedir (Zeman & Garber, 1996). Bağımsızlıkların arttığı ergenlik döneminde anne ve babalar çocuklarının duyu dünyalarından haberdar olabilmek için kendilerine kolay bir şekilde ulaşmasını ve onlarla duygusal paylaşım yapabilmelerini sağlamalıdır. Ergenlerin duygularını kontrol edebilmeleri konusunda aileler rahat ulaşılabilir olurlarsa ve gerekli durumlarda duygusal destek sağlarsa çocukların ergenlik döneminde olumlu olmayan yaşantıların yaşanmaması gibi durumlarda koruyucu görev üstlenirler (Atalar Sarıtaş, 2014). Yapılan araştırmalarda (Ayaz, Ayaz ve Soylu, 2012; Bülbül ve Doğan, 2016; Çoğan, 2006; Giray Sözen, 2016; Sarı, 2018; Suna, 2018; Tunceroğlu, 2015; Yaşar, 2001; Yıldız, 2018) çocuk suçluluğunun sebepleri, suça sürüklenen ergenlerin travmaları ve anne babaya bağlanma düzeyleri, suça sürüklenen ergenlerde affetme, suça sürüklenen çocukların durumu ile ilgili çözüm önerileri, suça yönelik tutumlar ve ilişkili faktörler, adli olgularda ruhsal değerlendirme, ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ve benlik imajları, duyu düzenlemeleri ve cinsiyetlerine göre mizah tarzları gibi konular incelenmiştir. Alan yazında adli vaka ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ve duyu düzenleme durumlarının birlikte ele alındığı çalışmaya rastlanmamıştır. Adli vaka ergenlerin tekrar topluma kazandırılabilmesi ve suç işleme davranışlarının yinelenmemesi ve koruyucu tedbirler için umutsuzluk düzeylerinin ve duyu düzenleme durumlarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın alandaki eksiklikleri gidereceği, alana katkı sunacağı ve belirtilen konularda farkındalık yaratacağı düşünülmektedir. Çalışma bulgularının ergenlerin riskli davranışlarına yönelik müdahale edici ve önleyici çalışmaların yapılmasında ihtiyaç belirleme çalışması niteliğinde de değerlendirilebileceği düşünülmüştür. Bu nedenle araştırmada adli vaka ergenlerin umutsuzluk düzeyleri ve duyu düzenleme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

- Adli vaka ergenlerin umutsuzluk düzeyi ve duyu düzenleme durumları, ergenin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, işlediği iddia edilen suçta yalnız olup olmadığı, daha önce suça karışıp karışmadığı, ergenin aile birliğinin olup olmaması, ailede suç işleyen birinin olup olmaması, işlediği suçun türü değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Adli vaka ergenlerde umutsuzluk düzeyi ve duyu düzenleme durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Korelasyonel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır (Akgün, Büyüköztürk, Demirel, Karadeniz ve Kılıç Çakmak, 2008).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini bir eğitim araştırma hastanesinin çocuk gelişimi birimine 20.09.2019-20.02.2020 tarihleri arasında getirilen adli vaka ergenler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılacak ergen sayısının belirlenebilmesi için power analizi yapılmış ve ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü 73 kişi olarak hesaplanmıştır. Örneklem evren içindeki çeşitliliği dikkate alınarak basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile 76 ergen vaka çalışmaya katılmıştır. Ergenlerin tanıtıcı özellikleri Tablo1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri (n=76)

Özellikler	Kategoriler	N (%)
Cinsiyet	Erkek	72 (94,70)
	Kız	4 (5,30)
Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar Değil	5 (6,60)
	İlkokul Terk	15 (19,70)
	İlkokul Mezunu	2 (2,60)
	Ortaokul Öğrencisi	36 (47,40)
	Lise Terk	4 (5,30)
	Lise Öğrencisi	14 (18,40)
Akademik Başarı	Okulu Terk Etmiş	23 (30,30)
	Belge Alıyor	5 (6,60)
	Belge Almadan Geçiyor	35 (46,10)
	Sınıfta Kalıyor	13 (17,10)
Aile Birliği	Anne-Baba Birlikte	60 (78,90)
	Anne-Baba Boşanmış	5 (6,60)
	Anne- Baba Ex	11 (14,50)

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların %94,7'si erkek, %5,3'ü kızdır. Katılımcı ergenlerin %47,4'ü ortaokul öğrencisidir. Adli vaka ergenlerin %46,1'i belge almadan okulu geçtiğini ifade etmiştir. %78,9'unun anne ve babası birlikte yaşamaktadır.

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.1. Kişisel Veri Formu

Kişisel veri formu, adli vaka ergenin yaşına, cinsiyetine, eğitim düzeyine, akademik başarısına, aile birliğinin olup olmadığına, işlediği suçta yalnız olup olmadığına, daha önce suça karışıp karışmadığına, aile bireyleri arasında suç işleyen birinin olup olmamasına, işlediği iddia edilen suçun türünün tespit edilmesine yönelik soruları içermektedir.

3.2. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Ölçek; Beck, Weissman, Lester ve Trexler (1974) tarafından umutsuzluğu ölçmek için geliştirilmiştir. Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan kendini değerlendirme türünde bir ölçektir. Ölçekte doğru ve yanlış olmak üzere 20 ifade yer almaktadır. Ölçeğin maddelerinin cevap anahtarında 11 doğru, 9 yanlış cevap bulunmaktadır. Ölçek cevaplarının sonunda cevap anahtarı ile aynı cevaplar için 1 puan, farklı cevaplar için ise 0 puan olarak puanlanır. Toplam alınan puan bireyin "umutsuzluk puanı" olarak belirlenir. Puanlar 0 ile 20 aralığında değişebilmektedir. Orijinal ölçekte, 1., 6., 13., 15., 19. maddelerdeki ifadeler gelecek ile ilgili duygusal durumları, 2., 3., 5., 11., 12., 16., 17., 20. maddelerdeki ifadeler istek ve güdülenme ile ilgili yitimleri, 4., 7., 8., 14., 18. maddelerdeki ifadeler ise gelecek ile ilgili beklentileri içermektedir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ise ölçeğin orijinalindeki "Gelecek ile ilgili duygular" ve "Gelecek ile ilgili beklentiler" faktörü de birleşerek tek bir faktör haline gelmiş ve ölçeğin tek boyut olduğu ortaya çıkmıştır (Seber, Dilbaz, Kaptanoğlu & Tekin, 1993). Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,967 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği

Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği, Phillips ve Power (2007) tarafından ergenlerin duygu düzenleme durumlarının tespit edilebilmesi için geliştirilmiştir. Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Duy & Yıldız (2014) tarafından yapılmıştır. 19 maddeden oluşan ölçek, "Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Çoğu zaman (4) ve Her zaman (5)" gibi beşli dereceden oluşan bir ölçektir. Ölçek toplam puanı ve alt boyut puanları için dört ayrı puan türünden en yüksek puana sahip alt boyut ergenin en sık başvurduğu duygu düzenleme metodu, en düşük puan ise en az başvurulan duygu düzenleme metodu olarak belirlenir (109). Türkçeye uyarlandığında 18 madde orijinal formuna uygun iyi işlediği görülmüştür. Ölçek; içsel işlevsel duygu düzenleme (1-2-3-4), dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme (5-6-7-8-9), içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme (10-11-12-13-14), dışsal işlevsel duygu düzenleme (15-16-17-18) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır (Duy & Yıldız, 2014). Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısı sırasıyla dışsal işlevsel olmayan duygu düzenleme alt boyutu için .76, içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme

alt boyutu için .68, içsel işlevsel duygu düzenleme alt boyutu için .74 ve dışsal işlevsel duygu düzenleme alt boyutu için .59 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,740 olarak hesaplanmıştır.

4. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS 20.0 programı ile gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı ölçüler; kategorik özellikler için sıklık (yüzde oranı), sayısal özellikler için ortalama±SS ile değerlendirilmiştir. Ölçeklerden ve alt boyutlarından elde edilen puanların normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov yöntemi ile test edilmiştir. Ölçeklere ait puanların normal dağılıma uygunluğu test edilmiştir. İki bağımsız grup karşılaştırması için Student t-testi, çoklu grupların karşılaştırılması için Tek Yönlü Varyans Analizi, ölçek puanları arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Çalışmanın tamamında tip-I hata değeri %5 alınarak $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

5. BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Suç ile İlgili Özellikleri

Özellikler	Kategoriler	N (%)
İşlediği İddia Edilen Suçta Yalnız mı?	Yalnız	30 (39,50)
	Yalnız Değil	46 (60,50)
Daha Önce Suça Karıştı mı?	Evet	27 (35,50)
	Hayır	49 (64,50)
Aile Bireyleri Arasında Suç İşleyen Var mı?	Evet	21 (27,60)
	Hayır	55 (72,40)
İşlediği İddia Edilen Suç Türü	Hırsızlık	34 (44,70)
	Yağma	1 (1,30)
	Kasten Adam Yaralama	18 (23,70)
	Konut/İşyeri Dokunulmazlığı İhlali	8 (10,50)
	Cinsel İstismar	2 (2,60)
	Diğer	13 (17,10)

Tablo 2 incelendiğinde ergenlerin işledikleri suçlara ilişkin bazı özellikler yer almaktadır. Ergenlerin %60,5'inin suçu yalnız işlemediği, %39,5'inin suçu yalnız işlediği belirlenmiştir. %35,5'inin daha önce bir suça karıştığı, %64,5'inin daha önce herhangi bir suça karışmadığı görülmüştür. %27,60'sının aile bireyleri arasında suç işleyen birinin olduğu, %72,4'ünün aile bireyleri arasında suç işleyen birinin olmadığı saptanmıştır. 44,7'sinin hırsızlık, %1,3'ünün yağmalama, %23,7'sinin kasten adam yaralama, %10,5'inin konut/işyeri dokunulmazlığını ihlal suçunu işlediği, %2,6'sının cinsel istismar, %17,1'inin diğer kapsamındaki suçları işlediği görülmüştür.

Tablo 3. Ölçek Puanlarının Dağılımı

Özellikler	Ort±SS	min-maks
İçsel İşlevsel	13,09±3,44	5,00-19,00
İçsel İşlevsel Olmayan	15,76±3,55	8,00-23,00
Dışsal İşlevsel	7,27±3,04	4,00-16,00
Dışsal İşlevsel Olmayan	12,68±4,03	5,00-22,00
Duygu Düzenleme	48,81±6,02	32,00-61,00
Umutsuzluk	7,40±7,36	0,00-20,00

Tablo 3 incelendiğinde, ölçek puanlarının dağılımı görülmektedir. Ergenlerin duygu düzenleme durumları toplam puanı ortalaması 48,81±6,02, umutsuzluk puanı ortalaması 7,40±7,36 olarak hesaplanmıştır. Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği'nin alt boyut puan ortalamaları sırası ile içsel işlevsel alt boyutu için 13,09±3,44, içsel işlevsel olmayan alt boyutu için 15,76±3,55, dışsal işlevsel alt boyutu için 7,27±3,04, dışsal işlevsel olmayan alt boyutu için 12,68±4,03 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Adli Vaka Ergenlerin Demografik Özelliklerine Göre Ölçek Puanları

Özellikler	İçsel İşlevsel	Dışsal İşlevsel Olmayan	İçsel İşlevsel Olmayan	Dışsal İşlevsel	Duygu Düzenleme Toplam	Umutsuzluk
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Cinsiyet						
Kız	13,25±2,87	10,75±3,59	18,75±1,70	12,25±4,11	55,0±4,54	6,75±8,34
Erkek	13,08±3,49	12,79±4,04	15,59±3,56	7,00±2,75	48,47±5,93	7,44±7,37
t	6.71	5.23	4.66	2.34	5.47	3.53
p	0,973	0,348	0,059	0,013*	0,029*	0,796
Eğitim Düzeyi						
Okur-Yazar Değil	11,20±3,42	11,40±3,20	15,80±4,60	4,80±0,83	43,20±5,35	4,00±6,81
İlkokul Terk	12,26±3,05	14,26±3,93	16,86±3,70	6,60±2,66	50,00±5,04	4,00±6,00
İlkokul Mezunu	17,00±1,41	10,00±2,82	14,50±0,70	8,50±0,70	50,00±1,41	11,50±0,70
Ortaokul Öğrencisi	13,08±3,60	12,30±3,71	15,08±3,44	7,58±3,50	48,05±6,05	9,38±7,93
Lise Terk	12,25±2,62	13,25±5,18	17,25±3,86	7,00±2,16	49,75±6,89	7,75±7,58
Lise Öğrencisi	14,35±3,41	12,64±4,97	16,07±3,56	8,00±2,71	51,07±6,47	6,50±6,69
F	0.07	0.23	0.19	0.42	0.54	0.05
p	0,173	0,497	0,492	0,252	0,288	0,018*
Akademik Başarı						
Okulu terk etmiş	12,17±3,25	13,52±4,16	17,08±3,51	6,34±2,46	49,13±5,61	4,86±6,45
Belge alıyor	15,60±1,94	13,60±6,22	12,20±3,49	9,40±2,40	50,80±6,01	12,40±9,55
Belge almadan geçiyor	12,82±3,69	12,20±3,49	15,31±3,17	7,45±3,25	47,80±6,36	7,60±6,89
Sınıfta kalıyor	14,46±2,87	12,15±4,41	16,00±3,80	7,61±3,33	50,94±5,94	9,46±8,38
F	0.37	0.69	0.51	0.32	0.74	0.63
p	0,075	0,607	0,037*	0,169	0,510	0,112
Anne-baba birliktelik durumu						
Anne-Baba Birlikte	12,40±9,55	12,65±3,96	15,45±3,52	7,16±3,00	48,40±6,18	8,10±7,61
Anne-Baba Boşanmış	12,20±2,94	13,00±4,47	18,60±3,04	9,20±4,86	53,00±6,00	2,20±1,92
Anne-Baba Ex	13,27±3,37	12,72±4,60	16,18±3,62	7,00±2,14	49,18±4,68	6,00±6,72
F	0.03	0.22	0.16	0.01	0.07	0.64
p	0,756	0,959	0,140	0,640	0,346	0,492

Tablo 4 incelendiğinde; katılımcı ergenlerin eğitim düzeylerine göre yapılan karşılaştırmalarda yalnızca umutsuzluk puanının düzeyler arasında anlamlı farklılığa sahip olduğu görülmüştür ($p=0,018$). Okur-yazar olmayan ve ilkokul terk olan ergenlerde umutsuzluk puanı oldukça düşük iken ilkokul mezunu olan ve ortaokul öğrencisi olan katılımcılarda umutsuzluk puanı daha yüksek bulunmuştur. Duygu düzenleme puanının genel olarak birbirine yakın olduğu görülse de lise öğrencilerinde biraz daha yüksek seyrettiği saptanmıştır. Adli vaka ergenlerin akademik başarılarının duygu düzenleme ve umutsuzluk puanlarını genel olarak etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Yalnızca içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme puanı okulu terk etmiş ergenler ile okulda başarılı olup belge alan ergenler arasında anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($p=0,037$). Sınıfta kalanlar ile herhangi bir belge almadan geçen ergenlerde de içsel işlevsel olmayan duygu düzenleme puanı yüksek bulunmuştur. Çalışmaya katılan ergenlerin anne ve babalarının medeni durumları ölçek puanları üzerinde etkili bulunmadı. Anne ve babası boşanmış olan ergenlerde dışsal işlevsel olmayan, içsel işlevsel olmayan ve dışsal işlevsel alt boyutlarına ait puanlar ile duygu düzenleme genel puanı daha yüksek olarak belirlenmiştir. Umutsuzluk puanının anne ve baba boşanmış olan ergenlerde oldukça düşük, anne ve babası birlikte olan ergenlerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Adli Vaka Ergenlerin Suç Özelliklerine İlişkin Ölçek Puanları

Özellikler	İçsel İşlevsel	Dışsal İşlevsel Olmayan	İçsel İşlevsel Olmayan	Dışsal İşlevsel	Duygu Düzenleme Toplam	Umutsuzluk
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
İşlediği İddia Edilen Suçta Yalnız mı?						
Yalnız	14,03±3,65	11,36±3,66	14,60±3,01	8,20±3,24	48,20±4,90	9,43±7,64
Yalnız Değil	12,47±3,19	13,54±4,06	16,52±3,71	6,67±2,78	49,21±6,67	6,08±6,95
t	2,93	2,38	1,96	1,23	2,76	2,13
p	0,038*	0,024*	0,015*	0,035*	0,248	0,060
Daha Önce Suça Karıştı mı?						
Evet	12,29±3,03	13,18±3,79	16,18±4,10	6,51±2,77	48,18±6,28	5,22±6,61
Hayır	13,53±3,60	12,40±4,16	15,53±3,24	7,69±3,13	49,16±5,91	8,61±7,54
t	2,06	1,74	2,02	2,64	1,88	2,52
p	0,081	0,381	0,383	0,099	0,660	0,078
Aile Bireyleri Arasında Suç İşleyen Var mı?						
Evet	13,28±3,22	12,28±4,12	15,90±4,07	6,38±2,26	47,85±6,18	6,80±7,24
Hayır	13,01±3,55	12,83±4,02	15,70±3,38	7,61±3,24	49,18±5,97	7,63±7,46
t	1,79	1,23	1,65	1,22	1,63	1,28
p	0,939	0,658	0,679	0,173	0,432	0,498
İşlediği Suç Türü						
Hırsızlık	12,85±3,32	11,94±3,84	15,58±3,47	7,00±3,23	47,38±6,69	7,19±6,81
Kasten Adam Yaralama	13,16±3,25	14,77±3,55	16,05±3,31	7,22±2,34	51,22±4,82	6,16±7,66
Konut/İşyeri Dokunulmazlığı İhlali	11,50±4,50	12,00±4,59	17,25±3,45	6,37±2,87	47,12±6,72	7,00±8,14
Cinsel İstismar	11,00±5,65	17,00±2,82	18,50±2,12	6,50±3,53	53,00±8,48	0,00±0,00
Diğer	14,61±2,81	11,53±4,11	14,46±4,27	9,00±3,24	49,61±4,25	8,46±8,28
F	1,95	1,28	1,16	1,55	1,32	1,56
p	0,362	0,094	0,514	0,181	0,228	0,239

Tablo 5 incelendiğinde; suçu yalnız işleyen ergenlerde içsel ($p=0,038$) ve dışsal ($p=0,035$) işlevsel olan duygu düzeni puanları daha yüksek belirlenmiştir. Buna karşın, dışsal ($p=0,024$) ve içsel ($p=0,015$) işlevsel olmayan alt boyutlara ait puanlar suçu işlerken yalnız olmayan katılımcılardan daha yüksek olarak saptanmıştır. Fakat duygu düzeni genel puanı ile umutsuzluk ölçeği puanı farkının anlamlı olmadığı saptanmıştır. Daha önce bir suça karışmış olan katılımcılarda duygu düzeni genel puanı daha düşük, umutsuzluk puanı ise oldukça düşük olarak görülmüştür. Dışsal ve içsel işlevsel olmayan duygu düzeni puanları da düşük saptanmıştır ancak puanlar arasındaki farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların aile bireyleri içinde suç işleyen birinin olup olmaması durumunun ölçek puanları üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Katılımcının işlediği suç türüne göre yapılan karşılaştırmalarda ölçek toplam puanları ve alt boyutlara ait puanların anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. İçsel ve dışsal işlevsel duygu düzeni puanları kasten adam yaralama suçu işleyen katılımcılarda diğer suç türlerine göre daha yüksek görülmüştür. İçsel ve dışsal işlevsel olmayan alt boyutlara ait puanlar ise cinsel istismar suçunu işleyen katılımcılarda daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 6. EİDDÖ ve BUÖ Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Analizleri

	İçsel İşlevsel	Dışsal İşlevsel Olmayan	İçsel İşlevsel Olmayan	Dışsal İşlevsel	Umutsuzluk	Duygu Düzenleme
İçsel İşlevsel	r	1	-0,639	-0,413	0,467	0,041
	p		<0,001*	<0,001*	<0,001*	0,727
Dışsal İşlevsel Olmayan	r		1	0,447	-0,163	0,530
	p			<0,001*	0,160	<0,001*
İçsel İşlevsel Olmayan	r			1	-0,290	0,566
	p				0,011*	<0,001*
Dışsal İşlevsel	r				1	0,452
	p					<0,001*
Umutsuzluk	r					1
	p					
Duygu Düzenleme	r					
	p					

Tablo 6 incelendiğinde ölçekler arasındaki korelasyon analizleri görülmektedir. İçsel işlevsel duygu düzeni ile dışsal işlevsel puan arasında pozitif yönlü ve anlamlı korelasyon ($r=0,467$; $p<0,001$) saptanmıştır. İçsel ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzeni ile negatif yönlü ve anlamlı korelasyonlar belirlenmiştir (sırasıyla $r=-0,413$; $p<0,001$ ve $r=-0,639$; $p<0,001$). Dışsal işlevsel olmayan duygu düzeni ile içsel işlevsel olmayan duygu düzeni puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki

bulunmuştur ($r=0,447$; $p<0,001$). Duygu düzenleme durumu toplam puanı ile alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dışsal ve içsel işlevsel olmayan duygu düzeni ile umutsuzluk puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (sırasıyla $r=0,530$ ve $r=0,566$; $p<0,001$). Dışsal işlevsel duygu düzeni ile umutsuzluk arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü, anlamlı korelasyon görülmüştür ($r=0,452$; $p<0,001$).

6. TARTIŞMA

Bu çalışmanın sonuçları ile literatürdeki çalışmalar karşılaştırılarak araştırma bulguları tartışılmıştır. Ergene (1992) tarafından yapılan çalışmada ergen suçluluğunun önlenmesi ve tedavi yöntemleri araştırılarak suçlu ergenlere uygulanan psikolojik tedavilerin etkileri belirlenmiştir. Suçu açıklamaya yönelik yapılan çalışmada ergenlerin bir şeyi elde etme arzusundan dolayı suça karıştıkları belirlenmiştir. Bu durumu hafifletme amacıyla psikolojik destek verilen ergenlere konforlu yaşamdan ne anladıkları ve ne kadar konforlu bir ortamda yaşamak istedikleri araştırılmıştır. Bu çalışmaya psikotik olan ve olmayan 80 erkek çocuk katılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre suça eğilimli ergenlerde; model olma, rol oynama, müzik, sanat gibi terapiler olum sonuç verirken, bu tür psikolojik çalışmaların aile ve bireyi kapsayan şekilde yapılması gerekliliği de belirtilmiştir (Ergene, 1992). Çocuk Acil kliniğine başvuran adli vakaların değerlendirildiği çalışmada çocuk acil kliniğine başvuran adli vakaların demografik ve klinik özelliklerini tedavi süreciyle birlikte incelenmiştir. 2015-2016 yılları arasında geriye dönük olarak hastalar incelenmiştir. Adli vaka başvurularının çoğunluğunu %53,7 oranında erkek çocuklarının oluşturduğu görülmüştür. Vakaları oluşturan maddeler ise sırasıyla antipsikotik, antidepresan ilaçlar ile çamaşır suyudur. %76,9'unda görülen öz kıyım vakalarının ise kız çocuklarında fazla olduğu görülmüştür. %89,5'inde görülen uyuşturucu madde kullanımı ise daha fazla 15 yaş üstü erkek çocuklarda görülmüştür (Yazar, Akın, Türe & Odabaş, 2017). Ergenlerde umutsuzluk ve boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada Altınsoy (2016), korelasyon modelinde ile bir araştırma yapmıştır. Çalışma İstanbul iline bağlı Mecidiyeköy ve Sultangazi ilçelerinde 9-10-11 ve 12. sınıflarda okuyan lise öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kız ve erkek öğrenciler ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, boyun eğici davranış düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre boyun eğici davranış düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Farklılığı belirleyen testler sonucunda umutsuzluk düzeyi puanları en yüksek olan grubun baskıcı anne-baba tutumunun olduğu görülmüştür. Boyun eğici davranış düzeyleri ve umutsuzluk düzeyi arasındaki korelasyon incelendiğinde ise iki ölçek arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Gençlerin boyun eğici davranışlar ile ilgili bilgilendirilmesi ile düşüncelerini kolayca ifade edebilen ve kendine güvenen gençlerin yetiştirilmesi için çalışmaların yapılması öngörülmüştür (Altınsoy, 2016). 2013'te Aydın ilinde yapılan çalışmada adli rapor ile adli tıp ve çocuk-ergen ruh sağlığı hastalıkları (ÇERAH) polikliniklerine sevk edilmiş ergenlerin geliş sebepleri, demografik özellikleri, psikiyatrik tanıları çerçevesinde tedavi süreçleri ve suçla ilgili özellikleri incelenmiştir. Çalışmanın %42,3'ünü kızlar, %57,7'sini ise erkek çocuklar oluşturmaktadır. ÇERSAH'a yönlendirilen tüm vakalar arasında en fazla görülen olgu %54,4 ile cinsel istismar suçudur. Suç işleme olgusunda ise en fazla %52,4 ile hırsızlığı, 17,7 ile yaralama takip etmektedir. Genel olarak cinsel istismara uğrayan ergenlerde stres bozukluğu görülmüş ve tüm adli olgulardan %50,6'sına tedavi süreci başlatılmıştır (Aksu, Demirkaya Karakoç, Özgür Gürbüz & Gün, 2013). Duygu düzenleme stratejilerinin ergenlerin refahı ile ilişkisinin olup olmadığını ve nasıl incelendiğini araştırmak için İtalya'da yapılan çalışmada ergenlere bilişsel yeniden değerlendirme ve anlamlı baskılama stratejileri kullanılarak bir duygu düzenleme anketi uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel çalışmalar sonucunda bilişsel yeniden değerlendirmenin yaşam memnuniyeti, sosyal destek algısı ve olumlu davranışın ergen refahı üzerinde pozitif sonuçlar verdiği görülmüştür. Bu durumun tam tersi olan psikolojik bozukluklar, duygusal yalnızlık ve olumsuz davranış ve etkiler ise düşük refah ile ilişkilendirilmiştir. Bilişsel düzenleme ve baskı stratejileri alt boyutları cinsiyet üzerinde anlamlı farklılık göstermezken, refah göstergelerinde cinsiyet anlamlıdır. Bulgular genel olarak ergenlerin refahının tercih edilen duygu düzenleme stratejileriyle ilişkili bulunmuştur (Verzeletti, Zammuner, Galli & Agnoli, 2016). Suça sürüklenen ve suça sürüklenmeyen ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırıldığı bir araştırmada kız ergenlerin erkeklere oranla benlik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Kaygı boyutunda suça sürüklenen kızların erkeklere göre daha kaygılı olduğu, mutluluk doyum boyutunda ise suça sürüklenmeyen kız ve erkeklerin suça sürüklenenlere oranla daha mutlu olduğu görülmüştür. Suça sürüklenen ergenlerin suça sürüklenmeye göre eğitim düzeyleri ve benlik

saygıları arasında pozitif ilişki görülmüştür. Eğitim arttıkça benlik saygısının da arttığı saptanmıştır. Benlik saygısı demografik özellikler ile araştırılmış anne ve babası birlikte olan suça karışmış bireylerde benlik saygısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunların dışında ise ailede suç geçmişi olan ve olmayan ergenlerde davranış ve uyma boyutunda, suça karışmayanların uyum ve davranış düzeyi yüksek bulunmuştur (Yılmaz, 2009). Ayaz vd. (2012)'nin araştırmasında çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme yapılarak, adli rapor ile psikiyatri polikliniğine başvuran çocuk ve ergenlerin psikolojik bozuklukları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. 6-18 yaş arası çocuklarda genel olarak suça sürüklenme, istismar ve erken evlenme isteği olguları araştırılmıştır. İstismar olgularının %88'i cinsel ve %11'i fiziksel istismardır. İstismar olgularının %81'ini kız çocukları oluşturmaktadır. Suça sürüklenen çocukların %86'3 gibi büyük bir çoğunluğu erkek çocuklarıdır. Kliniğe yönlendirilen çocukların karışmış oldukları suçlar %25,5 ile hırsızlık, %56,9 ile can ve mala kast, %5,9 ile madde taşıma ve %11,8 ile cinsel istismar suçlarıdır. Ayrıca olguların çok büyük bir oranda aile eğitim oranının ve çalışma durumunun da çok düşük olduğu saptanmıştır (Ayaz, Ayaz & Soylu, 2012). Ergenlerde duygu düzenlemesi ve cinsiyete göre mizah tarzlarındaki farklılaşmanın incelendiği bir çalışmada, Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde bulunan bazı liselerde eğitime devam eden ergenlik çağındaki 9.sınıf öğrencileri ile bir araştırma yapmıştır. Katılımcı mizah puanlarında duygu düzenlemeye göre kız öğrenciler erkeklere göre katılımcı mizah tarzını daha fazla kullanmaktadır. Kullanılan duygu düzenleme stiline göre ise katılımcı mizah puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre içsel işlevsel olan ergenlerin, işlevsel olmayanlara göre kendini geliştirici mizah puanları daha yüksek bulunmuştur. Saldırgan mizah tutumunu ise erkek öğrenciler daha fazla kullanmaktadır. Ayrıca içsel işlevsel ergenlerin, içsel işlevsel olmayan ve dışsal işlevsel olmayan ergenlere göre saldırgan mizah tutumu daha düşük bulunmuştur (Suna, 2018). Üngören ve Ehtiyar (2009), umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörleri belirlerken, Türk ve Alman turizm eğitimi almış öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini karşılaştırmıştır. Demografik bilgileri alınan öğrencilerden başarı durumu kıyaslamalarında benzerlik görülmüştür. Başarı durumu çok iyi olan Alman öğrenciler, başarı durumu çok iyi olan Türk öğrenciler göre daha fazladır. Eğitim memnuniyetinde ise Türk öğrenciler %65,7 oranında memnun değilken, Alman öğrencilerde bu oran 53,9'dur. Alman öğrencilerde hem anne (%83,50) hem de baba (%90,40) çalışma oranı Türk öğrencilere göre (anne=%28,30, baba=%71,70) oldukça yüksektir. Aynı şekilde aile eğitimi düzeyinde Alman öğrencilerde yüksek bulunmuştur. Umutsuzluk durumu "iyimser" ve "kötümser" olarak kümelendiğinde az bir fark ile Alman öğrenciler daha kötümser bulunmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre demografik bilgiler ışığında öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri, aile ve maddi olanakları ile gelecek kaygısını, hafif umutsuzluk düzeyinde taşıdıkları bulunmuştur (Üngören & Ehtiyar, 2009). Suça sürüklenen çocuklarda mükerrerliğin irdelendiği çalışmada ergenlerin mükerrer suçluluğuna neden olan risk faktörlerinin tespitine yönelik olarak 2010-2011 yıllarında İstanbul Emniyet Müdürlüğü çocuk birimlerine suça karışma ile getirilen çocuk deney grubu, 2009 yılında birime tek suça karışma vakası ile getirilen ve suç işleme davranışını tekrar etmeyen aynı yaş ve cinsiyet özelliklerine sahip çocuklar ise kontrol grubudur. Yapılan çalışmada çocukların tekrar suç işlemesinde dört temel faktör tespit edilmiştir: Ailevi faktörler (ailede suçlu bireylerin varlığı, ailenin parçalanmış olması, aile içi şiddet, düşük eğitilmiş ebeveynler, ailenin sosyo-ekonomik durumunun düşüklüğü), çevresel faktörler (çevrenin düşük sosyo-kültürel yapısı ve suç işlemeye uygunluğu, çocuğun çevresinin suç işleyen ve madde kullanan çocuklarla bir arada olması vb.), bireysel faktörler (davranış ve zihinsel bozukluklar, çocuğun eğitim alamaması, okul başarısının düşüklüğü, sosyoekonomik zayıflık, çocuğun madde kullanımı, çocuğun suç işlemeye erken yaşlarda başlamış olması, ilk işlenen suçların mala karşı işlenen suçlar olması) gibi faktörlerdir. Bu çalışma ile çocukların tekrar suçluluğuna neden olan etmenler belirtilmiş ve örnekleme oluşturan çocukların çoğunluğunun reşit olduktan sonra bile suç işlemeye devam ettiği ve hatta çocuklara suçlu davranışlarını bırakmalarına dair etkili bir müdahale yapılmadığı görülmüştür (Tunceroğlu, 2015). İngiltere'de yapılan bir çalışmada ebeveynlerden günlük duygu durumları hakkında bilgiler alınmıştır. Çocukların kendilerini kötü hissettiklerinde neler yaptıkları üzerine alınan bilgilerde cinsiyet değişkeni için anlamlı bir fark saptanmamıştır (Lopez-Perez, Gummerum & Wilson Dellaria, 2016). Hollanda'da çocuk gözaltı merkezinde bulunan 12-18 yaş arası ergenleri kapsayan çalışmada farklı etnik gruplar dahil olmak üzere ergenlerin psikopatik özellikleri ile ilgili araştırma yapılmıştır. Etnik gruplar Hollanda, Fas, Suriye, Türkiye ve diğer gruplardan oluşmaktadır. %53,2 ile adam öldürme veya silahlı soygun suçundan alınan ergenlerin diğer kısmını ise uyuşturucu madde ve hırsızlık suçları kapsamaktadır. Psikopatik özellikler ile kültürel yapı kişisel davranış boyutunda karşılaştırıldığında Faslı ergenlerin Hollandalı ergenlere göre puanı düşük

bulunmuştur. Hiperaktivite, sinir, depresyon gibi duyguların ise davranışsal boyut üzerinde etkisi bulunmaktadır. Davranışsal boyut sadece dışsal problemlerle (zorbalık, ilgi problemleri, hiperaktivite) pozitif ilişkide bulunmuştur. Depresyon ise sosyal davranışla negatif ilişkidir. Duyuşsal boyut sadece olumlu sosyal davranışla negatif ilişkiyken, sinir, zorbalık ve ilgi problemleri ile pozitif korelasyon görülmüştür. Davranışsal boyutta sadece hiperaktivite ile pozitif ilişki varken, kişilerarası boyutun ise sadece depresyon ile pozitif ilişkili olduğu saptanmıştır (Vahl vd., 2014). Phillips ve Power (2007), yapmış oldukları çalışmada duygu düzenleme stratejileri kullanımındaki bireysel farklılıkları değerlendirme çalışmasında hem işlevsel hem de işlevsel olmayan stratejileri dört boyutta incelemişlerdir. İngiltere’de yapılan çalışma 12-19 yaş arası ergenleri kapsamaktadır. Duygusal ve davranışsal problemler; güçlü yönler ve farklılıklar anketi (SDQ) alt boyutları duygusal belirti, davranış problemleri, hiperaktivite, akran sorunları ve olumlu-olumsuz sosyal davranış boyutları ile incelenmiştir. İç işlevsel olmayan ve dış işlevsel olmayan duygu düzenleme ölçekleri sosyal olmayan davranış hariç tüm SDQ alt boyutları ile pozitif korelasyon göstermiştir. Bu durum iç ve dış işlevsel olmayan stratejilerin fazla kullanıldığını, duygusal ve davranışsal sorunların ise arttığını göstermektedir. Ayrıca iç işlevsel olmayan duygu düzenleme stratejileri de psikosomatik sağlık sorunları ile pozitif ilişkilidir (Phillips & Power, 2007). İstanbul Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan 15- 18 yaşlarındaki ergen üzerinde yapılan çalışmada, suça karışmamış ve ailesiyle yaşayan bir grup ergenle çalışılmıştır. Birçok demografik değişkenin de araştırıldığı çalışmada, kendilerini değerli hissetme durumunda suça karışmış ergenlerin %65,3’ ü evet derken suça karışmayanlarda bu oran %86’dır. Suça sürüklenmiş ergenlerin; fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar puanları suça karışmayanlara göre yüksektir. Anne-babaya bağlanma ölçeğinde ise ailesiyle yaşayan ergenlerin anne-baba aşırı koruma, ilgi/kontrol ve bağlanma puanları suçlu ergenlere yüksektir. Ayrıca araştırılan ilişkilerde fiziksel istismar ile fiziksel ve duygusal ihmal arasında pozitif, anne-baba ilgi kontrol ve bağlanma ile fiziksel ihmal arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmamıştır. Çalışmada cezaevleri yerine ergenin topluma kazandırılabilmesi ve ailesiyle beraber mücadele edebileceği alternatif kurumlara ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır (Giray Söze, 2016).

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda duygu düzeni genel puanı ile umutsuzluk puanı arasında anlamlı ilişki olmadığı saptanmıştır. Dışsal ve içsel işlevsel olmayan duygu düzeni ile umutsuzluk puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Dışsal işlevsel duygu düzeni ile umutsuzluk arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı korelasyon saptanmıştır. İçsel işlevsel duygu düzeni ile dışsal işlevsel puan arasında pozitif yönlü ve anlamlı korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır. Dışsal işlevsel olmayan duygu düzeni ile içsel işlevsel olmayan duygu düzeni puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan adli vaka ergenlerin cinsiyetlerine göre umutsuzluk ve duygu düzenleme puanlarına göre umutsuzluk ölçeğinde anlamlı farklılık görülmediği, duygu düzenleme genel puanı ve dışsal işlevsel alt boyu puanında anlamlı fark görüldüğü ortaya çıkmıştır. Dışsal işlevsel olan duygu düzenleme kızlarda önemli düzeyde yüksek bulunurken, umutsuzluk puanının erkeklerde daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Adli vaka ergenlerin eğitim düzeylerine göre yapılan karşılaştırmalarda yalnızca umutsuzluk puanının düzeyler arasında anlamlı farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Okur-yazar olmayan ve ilkökul terk olan ergenlerde umutsuzluk puanı oldukça düşük iken, ilkökul mezunu olan ve ortaokul öğrencisi olan katılımcılarda umutsuzluk puanı daha yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan adli vaka ergenlerin akademik başarılarının duygu düzenleme ve umutsuzluk puanlarını genel olarak etkilemediği anlaşılmıştır. Çalışmaya katılan ergenlerin anne ve babalarının birlikte olma durumlarının ölçek puanları üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Anne ve babası boşanmış olan ergenlerin dışsal işlevsel olmayan, içsel işlevsel olmayan ve dışsal işlevsel alt boyutlarına ait puanları ile duygu düzenleme genel puanlarının daha yüksek seyrettiği görülmüştür. Umutsuzluk puanının anne ve babası boşanmış olan ergenlerde oldukça düşük, anne ve babası birlikte olan ergenlerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan adli vaka ergenlerin işlediği suçta yalnız olup olmaması ile duygu düzeni genel puanı ve umutsuzluk ölçeği puanı anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Daha önce bir suça karışmış olan ergenlerde duygu düzenleme genel puanı düşük, umutsuzluk puanı ise oldukça düşük olarak ortaya çıkmıştır. Ergenlerin aile bireyleri içinde suç işleyen birinin olması durumunun ölçek puanları üzerinde etkisi bulunmamıştır. Ergenin işlediği suç türlerine göre yapılan karşılaştırmalarda genel ölçek puanları ve alt boyutlara ait puanların anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre bazı önerilerde bulunulabilir: Ergeni suça sürüklenme olasılığı bulunan etkenler belirlenerek, risk grubunda olan ergenler için ergenin ailesini, okuduğu okulu ve yakın sosyal ilişkiler kurduğu çevreyi de kapsayacak şekilde önleyici çalışmalar yapılabilir. Araştırmada adli vaka ergenlerin duygu düzenleme durumları ve umutsuzluk düzeylerine ait nicel verilere ulaşılmıştır. Konu ile ilgili ergenle görüşmeler yapılarak nitel çalışmalar yapılabilir. Adli vaka süreci ve sonrasında her aşamada çocukların rehabilite edilebilme sürecinin olumlu gelişimi için gelişimsel ve psikolojik anlamda destek görmesi hususunda Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı koordineli çalışmalar yürütebilir.

KAYNAKLAR

- Adli Tıp Uzmanları Derneği (1999). *Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı*. Ankara: Polatmatbaa.
- Aksoy, E., Çoltu, A., Ege, B., Günaydın, G., İnanıcı, M.A., Karali, H., Karagöz, M., Ötke, C. & Yemişçigil, A. (2017). *Adli Travmatoloji*. Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı.
- Aksu, H., Demirkaya Karakoç, S., Özgür Gürbüz, B. & Gün, B. (2013). Aydın İlinde Bir Yıldaki Çocuk ve Ergen Adli Olguların Değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(4),369-77.
- Altınsoy Y. (2016). *Ergenlerde Umutsuzluk ve Boyun Eğici Davranışlar İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Atalar Sarıtaş, D. (2014). *Duygu Düzenleme, Ergenlik ve Ebeveynlik*, 1. Baskı. Ankara: Odtü Yayıncılık.
- Ayaz, M., Ayaz, A.B. & Soylu, N. (2012). Çocuk ve Ergen Adli Olgularda Ruhsal Değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15(1),33-40.
- Beck, A.T., Weissman B., Lester, D. & Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism. The hopelessness scale. *J Consult Clin Psycholgy*, 42(6): 861-865
- Bülbül, S. & Doğan, S. (2016). Suça Sürüklenen Çocukların Durumu ve Çözüm Önerileri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 59(1), 31-36.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 14. Baskı. Ankara: Pegem Yayınları.
- Carol, A. (2009). *Ergenler için Bilişsel- Davranışsal Beceri Oluşturma Programı* (Çevirenler: Bilgin M, Çecen R) , 2. Baskı, İstanbul: Pegem Akademi.
- Çoğan, O. (2006). *Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Edirne Ceza Mahkemelerinde Açılan Davaların Bu Yönde İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Durak, A. & Palabıykoğlu, R. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlilik Çalışması. *Kriz Dergisi*, 2(2), 311-19.
- Duy, B. & Yıldız, MA. (2014). Ergenler için Duygu Düzenleme Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 23-35.
- Ergene, T. (1992). Ergen Suçluluğunun Önlenmesi ve Tedavi yöntemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi*, 7(7), 209 – 15.
- Giray Sözen, F. (2016). *Suçta Sürüklenmiş Ergenlerin Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ve Anne-Babaya Bağlanma Düzeylerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Gökpınar, M. (2007). Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 72, 206-33.
- Güler, M. (2010). Sosyal Psikoloji Bakış Açısından Çocuk ve Ergenlerde Suçlu Davranış Gelişimi. *Türkiye Barolar Birliği dergisi*, 23(89), 355-70.
- Kavalcı, C. (2016). *Acil Serviste Adli Vaka Yönetimi. Pratik Acil Cep Kitabı*. Ankara: Derman yayıncılık.

- Lopez-Perez, B., Gummerum, M. & Wilson Dellaria, G. (2016). Studying Children's Intrapersonal Emotion Regulation Strategies from the Process Model of Emotion Regulation. *The Journal of Genetic Psychology*, 178(2), 73-88.
- Özmen, D., Dündar Erbay, P., Çetinkaya, A., Taşkın, O. & Özmen, E. (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk Ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 9(1), 8-15.
- Peker, H. (1994). *Çocuk ve Suç*, 1. Baskı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Pfeife, J.H., Masten, C.L., Moore, W.E., Oswald, T.M., Iacoboni, M., Mazziotta, J.C. & Dapretto, M. (2011). Entering Adolescence: Resistance to Peer Influence, Risky Behavior and Neural Changes in Emotion Reactivity. *Neuron*, 69(5), 1029-36.
- Phillips, M.L., Ladouceur, C.D. & Drevets, W.C.A. (2008). Neural Model of Voluntary and Automatic Emotion Regulation: Implications for Understanding the Pathophysiology and Neurodevelopment of Bipolar Disorder. *Molecular Psychiatry*, 13(9), 833-57.
- Phillips, K.F.V. & Power, M.J. (2007). A New Self-Report Measure of Emotion Regulation in Adolescents: The Regulation of Emotions Questionnaire. *Clinical Psychology and Psychotherapy Clin. Psychol. Psychother*, 14(2), 145-56.
- Rutter, P.A. & Behrendt, A.E. (2004). Adolescent Suicide Risk: Four Psychosocial Factors, *Adolescence*, 39(154), 295-302.
- Sarı, E. (2018). *Lise Öğrencisi Ergenlerin Suça Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C. & Tekin, D. (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142.
- Spear, L.P. (2000). The Adolescent Brain and Age-Related Behavioral Manifestations. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 24(4), 417-63.
- Suna, T.H. (2018). *Ergenlerde Duygu Düzenlemesi ve Cinsiyete Göre Mizah Tarzlarındaki Farklılaşmanın İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Thompson, R.A. (1994). Emotion Regulation: A Theme in Search of a Definition. In N. A. Fox (Ed.), *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25-52.
- Tunceroğlu, Z. (2015). *Suçta Sürüklenen Çocuklarda Mükerrerliğin İrdelenmesi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Tümkiye, S. (2005). Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 445-59.
- Üngören, E. & Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2093-127.
- Vahl, P., Colins, O.F., Lodewijks, H.P.B., Markus, M.T., Doreleijers, T.A.H. & Vermeiren, R.R.J.M. (2014). Psychopathic-Like Traits in Detained Adolescents: Clinical Usefulness of Self-report. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 23, 691-99.
- Verzeletti, C., Zammuner, V.L., Galli, C. & Agnoli, S. (2016). Emotion Regulation Strategies and Psychosocial Well-Being in Adolescence. *Cogent Psychology*, 3(1), 1-15.
- Yaşar, H. (2001). *Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Benlik İmajlarının ve Umutsuzluk Düzeylerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Yazar, A., Akın, F., Türe, E. & Odabaş, D. (2017). Çocuk Acil Kliniğine Başvuran Adli Vakaların Değerlendirilmesi. *Dicle Tıp Dergisi / Dicle Medical Journal*, 44(4), 345-53.
- Yıldız, M. (2018). Suça Sürüklenen Ergenlerde Affetme Üzerine Bir İnceleme. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 11(22), 39-52.

- Yılmaz Gürel, G. (2009). *Suçta Sürüklenen ve Suçta Sürüklenmeyen Ergenlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Young, K.S., Sandman, C.F. & Craske, M.G. (2019). Positive and Negative Emotion Regulation in Adolescence: Links to Anxiety and Depression. *Department of Psychiatry and Biobehavioral Sciences*, 9(4), 2-20.
- Zeman, J. & Garber, J. (1996). Display Rules for Anger, Sadness, and Pain: It Depends on Who Is Watching. *Child Development*, 67(3), 957-73.
- Zimmerman, P. & Ivanski, A. (2014). Emotion Regulation From Early Adolescence to Emerging Adulthood and Middle Adulthood: Age Differences, Gender Differences, and Emotion-Specific Developmental Variations. *International Journal of Behavioral Development*, 38(2), 182-194.